

DERDE METING GEZINNEN

Evaluatie Pilot Multiprobleemgezinnen Groningen

R. Nijkamp

M. Boendermaker

J. Snippe

B. Bieleman

INTRAVAL
Onderzoek en Advies

EVALUATIE PILOT MULTIPROBLEEMGEZINNEN GRONINGEN

Derde meting gezinnen

December 2013

INRAVAL
Groningen-Rotterdam

COLOFON

© St. INTRAVAL

Postadres
Postbus 1781
9701 BT Groningen
E-mail *info@intraval.nl*

www.intraval.nl

Kantoor Groningen:
St. Jansstraat 2C
Telefoon 050 - 313 40 52
Fax 050 - 312 75 26

Kantoor Rotterdam:
Goudsesingel 68
Telefoon 010 - 425 92 12
Fax 010 - 476 83 76

December 2013

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

Tekst: R. Nijkamp, M. Boendermaker, J. Snippe, B. Bieleman
Opmaak: M. Haaijer
Drukker: Copy-Copy Groningen
Oprachtgever: Gemeente Groningen

ISBN: 978 90 8874 168 5

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Hoofdstuk 1 Inleiding	1
1.1 Achtergrond	1
1.2 Onderzoeksactiviteiten	2
1.3 Leeswijzer	4
Hoofdstuk 2 Resultaten gezinnen	5
2.1 Beschrijving non-respons	5
2.2 Gezamenlijke scores	6
2.3 Problematiek per leefgebied	9
2.4 Zelfredzaamheid gezinnen	23
Hoofdstuk 3 Samenvatting en conclusies	27
3.1 Problemen	27
3.2 Zelfredzaamheid	28
3.3 Aanpak problematiek	29
3.4 Ten slotte	29
Bijlage Scores gezinnen	31

1. INLEIDING

Dit inleidende hoofdstuk geeft allereerst een beknopte schets van de achtergrond van de aanpak van multiprobleemgezinnen in de Groningse krachtwijken, genaamd De Ploeg. Vervolgens worden de onderzoeksactiviteiten voor de derde meting onder de gezinnen beschreven.

1.1 Achtergrond

Op 1 april 2009 is de tweejarige Pilot Multiprobleemgezinnen in de Groningse Korrewegwijk, de Hoogte en Tuinwijk van start gegaan onder de naam Take 5. De doelstelling van deze pilot was het ontwikkelen van een meer effectieve en efficiënte aanpak van gezinnen met complexe problematiek. Gaandeweg de pilot bleek dat de uitvoering ervan niet verliep zoals was beoogd, met name vanwege een stagnerende instroom.

Op basis van verschillende bijeenkomsten tussen de bij de pilot betrokken partijen is in de zomer van 2010 vastgesteld dat voor een succesvolle voortzetting van de pilot verschillende veranderingen noodzakelijk waren. Naar aanleiding hiervan heeft op 15 november 2010 overleg plaatsgevonden tussen onder andere de gemeente, de Maatschappelijke en Juridische Dienstverlening (MJD), Elker, Bureau Jeugdzorg (BJZ), Thuiszorg Groningen, de regiopolitie en de GGD.¹ In dit overleg zijn voorstellen gedaan voor een doorstart van de pilot. Daarbij zijn verschillende voorwaarden geformuleerd voor de wijze waarop de pilot in de doorstartfase ingericht zou moeten worden. Het ging hierbij onder meer om een nieuw team, een nieuwe, krachtadigere aanpak en het gebruik van officiële mandaten door de gezinscoaches. Op deze manier zouden alsnog de gestelde doelstellingen van de pilot bereikt kunnen worden.² Begin 2011 is dit voorstel in de gemeenteraad besproken en goedgekeurd. In maart 2011 is de doorstart gerealiseerd onder de naam De Ploeg.

Vanaf het begin is de aanpak van de Ploeg uitgebreid geëvalueerd, hetgeen heeft geresulteerd in het rapport ‘Dwars door verbanden’ (Bieleman e.a. 2012). Uit dit onderzoek is gebleken dat op korte termijn (een half jaar na de start van de Ploeg) de zelfredzaamheid van een groot deel van de gezinnen is toegenomen. Om te meten of de gezinnen op langere termijn ook zelfredzaam zijn gebleven, is in de tweede helft van 2013 een derde meting uitgevoerd (zo’n 1,5 jaar na de start van De Ploeg), waarvan in dit rapport verslag wordt gedaan.

¹ Thuiszorg Groningen en GGD zijn na de doorstart niet meer als partner bij de pilot betrokken.

² Raadsbrief 06-01-2011 en Concept Besluitnota 05-01-2011.

1.2 Onderzoeksactiviteiten

De voorgaande evaluatie bestond uit drie delen, namelijk een procesevaluatie, een resultatenonderzoek en een onderzoek naar de context waarbinnen het project plaatsvindt. De resultaten hiervan zijn terug te vinden in het rapport ‘Dwars door verbanden’ (Bieleman e.a. 2012). Voor deze vervolgevaluatie heeft uitsluitend een derde resultatenmeting onder gezinnen plaatsgevonden. Deze meting is op dezelfde manier uitgevoerd als de voorgaande metingen. De 0-meting vond plaats bij aanvang van het traject, terwijl de 1-meting ruim een half jaar later heeft plaatsgevonden. Anderhalf jaar na de 0-meting is de 2-meting uitgevoerd. Door de gegevens uit de 2-meting te vergelijken met de gegevens uit de 0- en 1-meting is nagegaan in hoeverre het gezin vooruitgang heeft geboekt op de verschillende leefgebieden en in hoeverre de zelfredzaamheid van het gezin is veranderd.

Voor het vaststellen van de situatie binnen de gezinnen is gebruik gemaakt van het ‘scoreformulier zelfredzaamheid gezinnen’, mede gebaseerd op de Zelfredzaamheids-Matrix zoals ontwikkeld door de GGD Amsterdam (Lauriks 2010 e.a.). Dit scoreformulier bestaat uit 45 items, waarin negen leefgebieden aan de orde komen (vijf items per leefgebied). Het gaat om de leefgebieden onderwijs/werk, huisvesting, inkomen, opvoeden, geestelijke gezondheid, lichamelijke gezondheid, sociaal netwerk, vrije tijd en justitiële veiligheid.

Score per leefgebied

Op elk van de 45 items wordt op een vijfpuntschaal gescoord wat op het moment van de meting de situatie is van het gezin op dit item. Hierbij geldt: hoe lager de score, hoe groter de problemen van het gezin op dit item. Op basis van de scores op de verschillende items wordt een totaalscore per leefgebied berekend. Het scoreformulier wordt per meting ingevuld op basis van het interview met het gezin, aangevuld met gegevens uit het dossier en gesprekken met de gezinscoaches. De werkwijze die hierbij is gehanteerd, wordt hieronder toegelicht.

Interviews met de gezinnen

Met 11 van de 15 gezinnen die zijn opgenomen in de evaluatie hebben drie interviews plaatsgevonden, namelijk bij aanvang van het traject, ruim een half jaar later en ruim anderhalf jaar later. Van de 15 gezinnen die worden gevolgd in dit onderzoek hebben 4 gezinnen niet meegewerkt aan de derde meting, terwijl ze wel aan de nul- en één-meting hebben deelgenomen. Twee gezinnen hebben geweigerd om verder mee te werken aan het onderzoek, terwijl de onderzoekers met twee gezinnen geen contact hebben kunnen krijgen ondanks meerdere contactpogingen. De onderzoekers hebben meerdere keren tevergeefs geprobeerd telefonisch contact te krijgen met deze gezinnen, terwijl ze op meerdere dagen hebben aangebeld bij hun woonadressen. Daarnaast is tweemaal een brief gestuurd met het verzoek om contact met de onderzoekers op te nemen. Dit heeft helaas niet tot contact geleid.

Tijdens de interviews zijn de 45 items uit het scoreformulier niet letterlijk aan de gezinnen voorgelegd, maar is met elk gezin een uitgebreid gesprek gevoerd waarin aan de hand van open vragen de verschillende thema's uit het scoreformulier aan bod zijn gekomen. Na afloop van het gesprek heeft de onderzoeker een gespreksverslag opgesteld. Op basis daarvan heeft de onderzoeker het scoreformulier ingevuld. Bij twijfel heeft een tweede onderzoeker dit onderdeel bekeken en is daarna in onderling overleg de score vastgesteld. Op deze manier is een intersubjectief oordeel tot stand gekomen over de situatie van het gezin.

Dossierstudie

Naast de gesprekken met de gezinnen, zijn ook de dossiers van de gezinnen bestudeerd en de gezinscoaches bevraagd over de situatie in de gezinnen om op basis daarvan het scoreformulier in te vullen.

Aanvankelijk was het de bedoeling om hierbij voornamelijk gebruik te maken van de informatie uit de dossiers. Ten tijde van de 0-meting bleek echter dat in de dossiers niet over alle items informatie was opgenomen. In de 0-meting zijn daarom de items die op basis van de dossiers niet konden worden ingevuld, voorgelegd aan de coaches. In samenspraak met de coaches zijn de ontbrekende items aangevuld. In de 1- en 2-meting is gekozen de gesprekken met de coaches als uitgangspunt te nemen voor het invullen van de scores en in mindere mate gebruik te maken van de (onvolledige) dossiers.

Berekening totaalscore per leefgebied

De scores van de gesprekken met de gezinnen, de dossierstudie en de overleggen met de gezinscoaches zijn per gezin samengevoegd tot één score per leefgebied. Wanneer er sprake was van een verschil tussen de score op een leefgebied op basis van de gesprekken met de gezinnen en de score op datzelfde leefgebied uit de dossierstudie c.q. de gesprekken met de coaches is in principe gekozen voor de score van de gesprekken met de gezinnen. Wanneer echter de score op basis van de dossierstudie en de overleggen met de gezinscoaches lager was dan de score op basis van het gesprek met het gezin is de laatste score gehanteerd. Deze keuze is gemaakt omdat de ervaring leert dat gezinnen geneigd zijn zelf hun problemen beter voor te stellen. Het gaat hierbij overigens om kleine verschillen.

Zelfredzaamheidsscore

Aan de hand van de scores op de verschillende leefgebieden is een totaalscore berekend voor de zelfredzaamheid van de gezinnen. Hierbij is gebruik gemaakt van een wegingsfactor, waarbij leefgebieden waarop veel problemen spelen relatief zwaarder meetellen dan leefgebieden waarop minder problemen spelen: een leefgebied waarop het gezin een één scoort, telt vijf keer mee; een leefgebied waarop het gezin een twee scoort telt vier keer mee; een leefgebied waarop het gezin een drie scoort telt drie keer mee; et cetera. De gewogen zelfredzaamheidsscore komt over het algemeen twee of drie tiende lager uit dan de ongewogen score. Door het toepassen van deze wegingsmethode wordt voorkomen dat een te rooskleurig beeld ontstaat van de zelfredzaamheid van de gezinnen. (Aanzienlijke) Problemen op twee of drie

leefgebieden kunnen immers een behoorlijke beperking opleveren voor de zelfredzaamheid van een gezin, ook wanneer op de overige leefgebieden (redelijk) goed gescoord wordt.

Door de zelfredzaamheidsscore van de 2-meting met die van de 0- en 1-meting te vergelijken, kan worden vastgesteld in hoeverre er een verbetering heeft plaatsgevonden in de zelfredzaamheid van de gezinnen.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk twee besteedt aandacht aan de resultaten die de gezinnen de afgelopen 1,5 jaar hebben geboekt. Afgesloten wordt met hoofdstuk drie waarin de conclusies worden gepresenteerd.

2. RESULTATEN GEZINNEN

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de resultaten die zijn geboekt bij de gezinnen, die binnen ons onderzoek vallen.¹ De informatie in dit hoofdstuk is gebaseerd op interviews met de gezinnen, bestudering van de dossiers die de gezinscoaches hebben opgesteld en aanvullende gesprekken met de gezinscoaches. In totaal zijn drie metingen verricht. De 0-meting heeft plaatsgevonden bij aanvang van het traject, terwijl de 1-meting ruim een half jaar later heeft plaatsgevonden. Anderhalf jaar na de 0-meting is de 2-meting uitgevoerd.

Hieronder wordt allereerst een korte beschrijving gegeven van de gezinnen die niet hebben meegewerkt aan de derde meting. Vervolgens worden de resultaten besproken van de gezinnen die aan alle drie metingen hebben deelgenomen. Hierbij worden allereerst de gezamenlijke scores van de leefgebieden en gezinnen besproken, terwijl in de derde paragraaf per leefgebied wordt ingegaan op de problemen die de gezinnen ervaren. In de vierde paragraaf komt de zelfredzaamheid van de gezinnen aan bod.

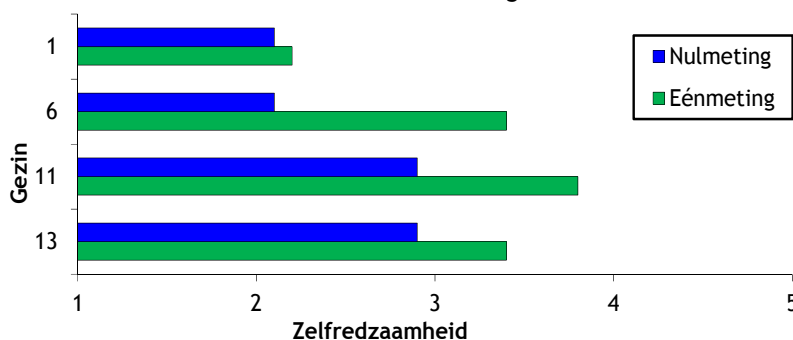
2.1 Beschrijving non-respons

Van de 15 gezinnen die worden gevolgd in dit onderzoek hebben vier gezinnen niet meegewerkt aan de derde meting, terwijl ze wel aan de nul- en één-meting hebben deelgenomen. In figuur 2.1 zijn de scores van zelfredzaamheid van deze vier gezinnen ten tijde van de 0- en 1- meting weergegeven.² Eén van deze vier gezinnen heeft nog hulpverleningscontacten met De Ploeg (gezin 11). Vanwege psychische en lichamelijke problemen zegt de moeder uit dit gezin niet in staat te zijn om verdere medewerking aan het onderzoek te verlenen. Bij de vorige meting werd dit gezin voldoende zelfredzaam geacht. Bij drie van de vier gezinnen die niet willen meewerken aan de derde meting is het hulpverleningstraject van De Ploeg voortijdig afgebroken. De gezinscoaches hebben geen (goede) contacten meer met deze gezinnen. Waar de gezinscoaches de vorige keer nog enige druk op deze gezinnen konden uitoefenen om hen mee te laten doen aan het onderzoek, is er ten tijde van deze meting niet een dergelijk drangmiddel. Deze drie gezinnen werden bij de vorige meting onvoldoende (gezin 1) of beperkt zelfredzaam (gezin 6 en 13) geacht.

¹ Op het moment van schrijven van dit rapport (december 2013) is De Ploeg bij 32 tot 35 gezinnen gestart. Ten tijde van onze 0-meting waren er 15 gezinnen ingestroomd, terwijl de overige gezinnen pas later zijn ingestroomd. Met deze gezinnen hebben dan ook geen interviews plaatsgevonden. Deze gezinnen zijn derhalve niet meegenomen in dit onderzoek.

² Voor het beschrijven van de situatie in de gezinnen op de verschillende leefgebieden en de zelfredzaamheid van de gezinnen wordt gebruik gemaakt van een score tussen 1 en 5. Hierbij geldt: hoe lager de score, hoe groter de problemen van het gezin op het betreffende leefgebied c.q. hoe geringer de zelfredzaamheid. De wijze waarop deze scores tot stand zijn gekomen, wordt toegelicht in hoofdstuk 1.

Figuur 2.1 Zelfredzaamheidscore (0- en 1-meting) van gezinnen die niet wilden meewerken aan de 2-meting

1= Niet zelfredzaam; 2= Onvoldoende zelfredzaam; 3= Beperkt zelfredzaam; 4= Voldoende zelfredzaam; 5 = Volledig zelfredzaam

2.2 Gezamenlijke scores

Van de 15 gezinnen die worden gevolgd in dit onderzoek hebben 11 gezinnen meegewerkt aan alle metingen. In deze gezinnen doen zich op meerdere leefgebieden problemen voor. We hebben een onderscheid gemaakt in de volgende leefgebieden: onderwijs en werk; huisvesting; inkomen; opvoedingssituatie; geestelijke gezondheid; lichamelijke gezondheid; sociaal netwerk; vrije tijd; en justitiële veiligheid. In deze paragraaf worden allereerst de gemiddelde scores van de gezinnen per leefgebied beschreven. Vervolgens komt het aantal problemen per gezin aan bod.

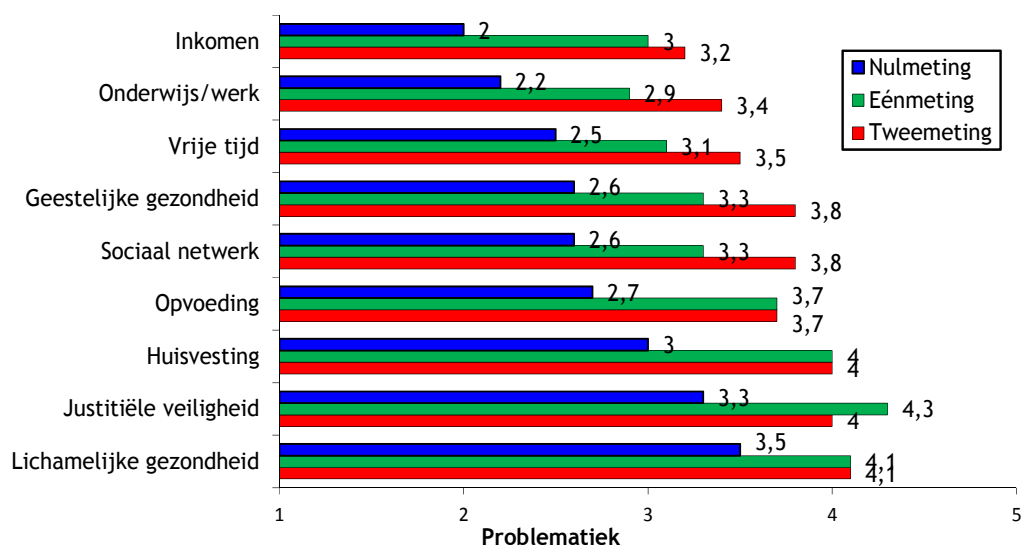
Gemiddelde scores per leefgebied

De gemiddelde scores per leefgebied van alle gezinnen gezamenlijk zijn in figuur 2.2 weergegeven. Bij aanvang van de aanpak door De Ploeg lagen de meest voorkomende problemen op het gebied van onderwijs en werk (2,2) vaak in combinatie met financiële problemen (2,0). Hierbij moet bijvoorbeeld worden gedacht aan het niet hebben van werk of een zinvolle dagbesteding in combinatie met hoge schulden. Vrijwel alle gezinnen ondervonden problemen op deze twee leefgebieden ten tijde van de 0-meting, waardoor de gemiddelde scores relatief laag (slecht) uitvallen. Verhoudingsgewijs de minste problematiek deed zich ten tijde van de 0-meting voor op het gebied van lichamelijke gezondheid (3,5) en justitiële veiligheid (3,3). Bij ruim de helft van de gezinnen hadden kinderen en/of ouders contact met politie en justitie onder meer in verband met huiselijk geweld, uit de hand gelopen burenruzies, vernielingen of geweldsdelicten (veelal gepleegd door de kinderen uit het gezin). Bij de andere gezinnen was er geen sprake van justitiële contacten, waardoor de gemiddelde scores op dit leefgebied relatief hoog (goed) uitvallen.

Figuur 2.2 laat zien dat op alle leefgebieden progressie is geboekt, terwijl de mate hiervan verschilt per leefgebied. Met name de leefgebieden inkomen en onderwijs/werk laten een grote vooruitgang zien. De schuldenproblematiek is in kaart gebracht en betalingsregelingen met schuldeisers zijn gemaakt. Verder hebben

gezinnen stappen gemaakt op de zogenoemde participatieladder.³ Ondanks de progressie zijn deze leefgebieden tijdens de 2-meting bij veel gezinnen nog altijd problematisch. De schuldenproblematiek is weliswaar inzichtelijk gemaakt en heeft tot afspraken met schuldeisers geleid, maar heeft een gebrek aan inkomsten nog niet opgelost. De meeste winst op het leefgebied inkomen is al geboekt na een half jaar (1-meting). Na de 1-meting is relatief weinig progressie geboekt, aangezien de schulden een jaar later (ten tijde van de 2-meting) nog niet zijn afgelost. Ook het leefgebied onderwijs en werk blijft problematisch, omdat in vrijwel geen enkel gezin de vader en/of moeder ten tijde van de 2-meting een betaalde baan heeft. Wel is er progressie geboekt doordat ouders zijn gestimuleerd om een re-integratietraject te volgen of vrijwilligerswerk te verrichten. Deze stappen zijn vaak pas recentelijk gemaakt (ten tijde van de 2-meting), omdat ouders zeggen zich onlangs pas hiertoe in staat te voelen nu de problemen op andere leefgebieden zijn aangepakt.

Figuur 2.2 Gemiddelde totaalscores gezinnen per leefgebied, 0-, 1- en 2-meting

1 = Aanzienlijk probleem, 2= Probleem, 3= Geeft wel wat problemen, 4= Gaat redelijk goed, 5 = Geen enkel probleem

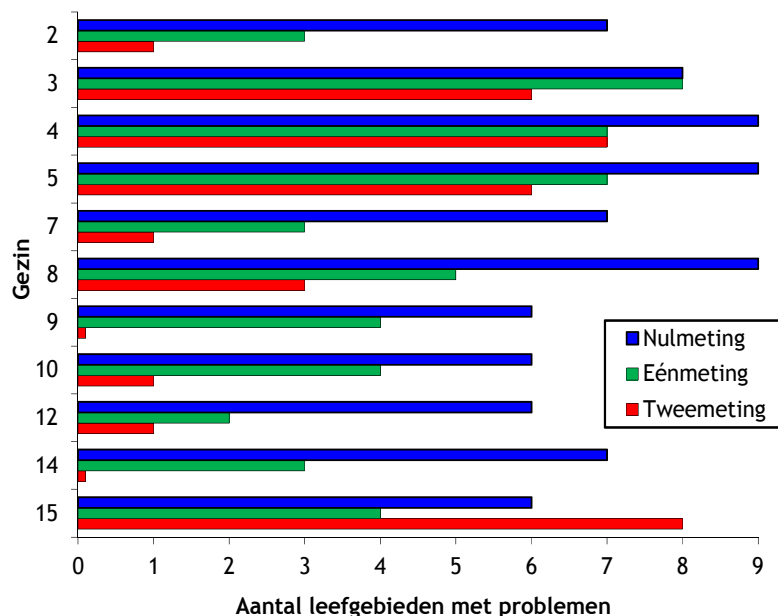
De minste progressie is geboekt op de leefgebieden justitiële veiligheid en lichamelijke gezondheid. De gemiddelde totaalscore op lichamelijke gezondheid lag ten tijde van de nulmeting verhoudingsgewijs al hoog, waardoor het moeilijker is om progressie te boeken. Deze winst is overigens al op korte termijn (na een half jaar) geboekt, terwijl de scores van de 1- en 2-meting niet van elkaar verschillen. Ook bij de leefgebieden opvoeding en huisvesting is er geen verschil tussen de scores op de laatste twee metingen. De vooruitgang op deze leefgebieden is al op korte termijn geboekt. De gemiddelde score op justitiële veiligheid is ten tijde van de 2-meting licht gedaald ten opzichte van de 1-meting. Dit komt omdat enkele gezinnen onlangs met de politie in aanraking zijn gekomen in verband met een casus van huiselijk geweld.

³ De Participatieladder is een meetinstrument waarmee is vast te stellen in hoeverre een burger meedoet in de samenleving. De ladder is onderverdeeld in zes treden: van sociaal geïsoleerd (1) tot werkend zonder ondersteuning (6).

Aantal probleemgebieden per gezin

Bij de nulmeting ondervonden alle gezinnen op meerdere leefgebieden problemen, waardoor zij voldeden aan de criteria om in aanmerking te komen voor een hulpverleningstraject van De Ploeg. Naast de hoeveelheid van de problemen, is ook de verwevenheid van de problematiek kenmerkend voor deze gezinnen. Gemiddeld hadden de gezinnen problemen op zeven leefgebieden ten tijde van de 0-meting, terwijl het gemiddelde bij de 1-meting op vijf probleemgebieden per gezin ligt. Bij de 2-meting is dit gemiddelde verder gedaald naar problemen op drie leefgebieden. Figuur 2.3 laat zien dat bij bijna alle gezinnen het aantal leefgebieden waarop zich problemen voordoen is afgenomen. Twee gezinnen ervaren helemaal geen problemen meer, terwijl vier gezinnen problemen op één leefgebied ervaren. Met drie van deze gezinnen is het hulpverleningstraject van De Ploeg overigens nog niet afgesloten, hoewel ze niet meer voldoen aan de criteria van De Ploeg (problemen op meerdere leefgebieden).

Figuur 2.3 Aantal leefgebieden waarop de afzonderlijke gezinnen (enige) problemen hebben, 0- 1-, en 2-meting

Uit figuur 2.3 blijkt dat vier gezinnen ten tijde van de tweemeting nog problemen ervaren op zes of meer leefgebieden. Bij drie van deze gezinnen is het aantal problemen tussen de 0- en 2-meting licht afgenomen, terwijl bij één gezin het aantal probleemgebieden is toegenomen. Bij dit gezin is onlangs sprake geweest van een casus van huiselijk geweld, waarbij de situatie door de hulpverlening is bestempeld met ‘code rood’.⁴ De moeder van het gezin is met haar dochter elders in het land in een opvangvoorziening voor slachtoffers van huiselijk geweld geplaatst. Volgens de richtlijnen van code rood heeft ze alle schepen achter zich verbrand en zal ze elders in het land een nieuw leven moeten opbouwen.

⁴ Bij situaties waar het veiligheidsrisico als code rood wordt beoordeeld is er sprake van grote dreiging. Hierbij wordt gescreend op herhaling van geweld, acuut gevaar en de veiligheid van kinderen.

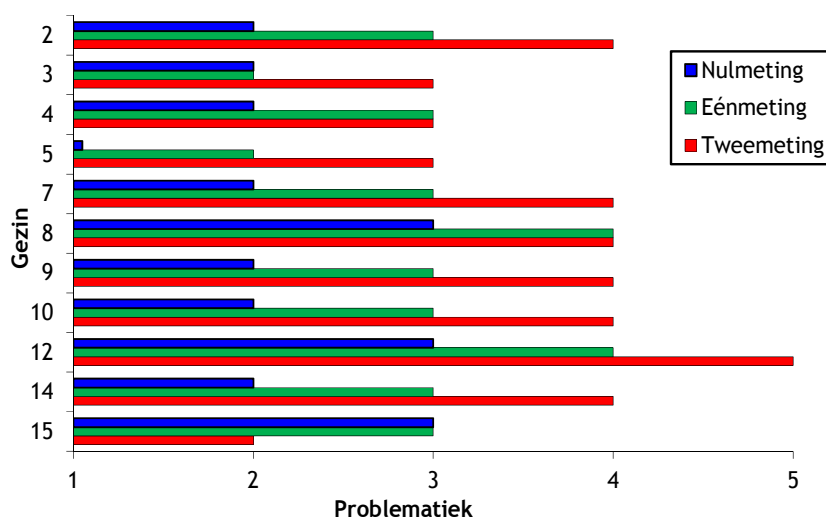
2.3 Problematiek per leefgebied

Hieronder wordt per leefgebied nader ingegaan op de problematiek die de gezinnen ervaren.⁵ De volgende leefgebieden komen achtereenvolgens aan bod: onderwijs en werk; huisvesting; inkomen; opvoedingssituatie; geestelijke gezondheid; lichamelijke gezondheid; sociaal netwerk; vrije tijd; en justitiële veiligheid.

Onderwijs en werk

Vrijwel alle gezinnen ervaren problemen op het leefgebied onderwijs en werk. Bij dit leefgebied gaat het om de dagbesteding van zowel de kinderen (onderwijs) als de ouders (werk). In figuur 2.4 zijn de scores op dit leefgebied ten tijde van de drie metingen weergegeven.

Figuur 2.4 Problematiek op leefgebied onderwijs en werk per gezin, 0-, 1- en 2-meting

1 = Aanzienlijk probleem, 2= Probleem, 3= Geeft wel wat problemen, 4= Gaat redelijk goed, 5 = Geen enkel probleem

0-meting

Ten tijde van de 0-meting hadden alle gezinnen problemen op het gebied van onderwijs en werk, waarvan bij één gezin de problematiek aanzienlijk was (zie figuur 2.4). Geen van de gezinnen had bijvoorbeeld inkomsten uit werk. Alle gezinnen ontvingen een uitkering. De meeste stonden door een laag opleidingsniveau en weinig tot geen werkervaring op grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Het opleidingsniveau van de ouders is meestal laag, terwijl een groot deel van de kinderen leer- en gedragsproblemen heeft. Relatief veel kinderen uit de gezinnen zitten op een school voor speciaal onderwijs. Daarnaast was het schoolverzuim van de kinderen in meerdere gezinnen hoog. Drie gezinnen zijn aangemeld bij De Ploeg door leerplichtambtenaren.

⁵ In de bijlage zijn de scores van de 11 gezinnen op alle leefgebieden in één tabel weergegeven.

Vervolgmetingen

In figuur 2.4 is te zien dat bij vrijwel alle gezinnen progressie is geboekt, maar dat de problematiek ten tijde van de 2-meting nog verhoudingsgewijs hoog ligt. Inmiddels heeft een lid van één gezin betaald werk. Dat wil niet zeggen dat er geen enkele vooruitgang is geboekt op dit leefgebied. Bij aanvang van het traject van De Ploeg zeiden veel gezinnen door alle problemen in hun leven te gespannen te zijn om te werken. Omdat zij hulp hebben gekregen om deze problemen aan te pakken, zeggen zij wel meer rust te hebben gekregen om zich weer te oriënteren op de arbeidsmarkt.

Meerdere gezinnen hebben tussen de 1- en 2-meting stappen gemaakt op de zogenoemde Participatieladder.⁶ Deze stappen zijn vaak pas recentelijk gemaakt, omdat ouders zeggen zich onlangs pas hiertoe in staat te voelen nu de problemen op andere leefgebieden zijn aangepakt. Ze zijn onder meer gestimuleerd om meer sociale contacten buiten de deur aan te gaan, hetgeen heeft geleid tot meer contacten met burens en familie. Daarnaast zeiden meerdere gezinnen ten tijde van de 1-meting weer te willen beginnen met vrijwilligerswerk. Bij drie gezinnen is dit inmiddels gebeurd. Verder zeggen vier alleenstaande moeders te kiezen voor de zorg voor hun jonge kinderen, terwijl ze weer aan het werk willen gaan als hun kinderen oud genoeg zijn om naar school te gaan.⁷ Drie gezinnen met oudere kinderen (gezin 3, 4 en 5) hebben weinig progressie geboekt. Bij deze gezinnen lijkt de huidige situatie de hoogst haalbare trede van de Participatieladder. Voor deze gezinnen geldt dat het bemiddelen naar regulier werk niet of nauwelijks haalbaar lijkt te zijn.

De progressie die bij sommige gezinnen op dit leefgebied is geboekt, wordt ook veroorzaakt doordat kinderen minder verzuimen en minder problemen op school ervaren. Doordat contacten met school zijn gelegd door de gezinscoaches worden ook zij geïnformeerd als kinderen niet op school komen opdagen. Ouders krijgen dan van meerdere kanten (school, leerplichtambtenaar en gezinscoach) te horen dat de kinderen naar school moeten, waardoor zij meer op hun verantwoordelijkheid worden gewezen om kinderen consequent naar school te laten gaan. Bij meerdere ouders lijkt deze boodschap te zijn aangekomen, maar er zijn ook nog steeds enkele ouders die niet kunnen of willen begrijpen dat deze verantwoordelijkheid bij hen ligt en niet bij hun kinderen of de school. Ondanks de strakke begeleiding door de gezinscoaches op dit gebied komt schoolverzuim bij enkele gezinnen nog steeds voor. Deze ouders staan onverschillig tegenover school en zien de dagelijkse schoolgang als een verplichting, opgelegd door de gezinscoach. Problemen die kinderen op school ervaren zijn overigens aangepakt. Zo is onder meer tijd geïnvesteerd in het vinden van een passende onderwijsplek voor kinderen die extra ondersteuning nodig hebben. Een

⁶ De Participatieladder is een meetinstrument waarmee is vast te stellen in hoeverre een burger meedoet in de samenleving. De ladder is onderverdeeld in zes treden: van sociaal geïsoleerd (1) tot werkend zonder ondersteuning (6).

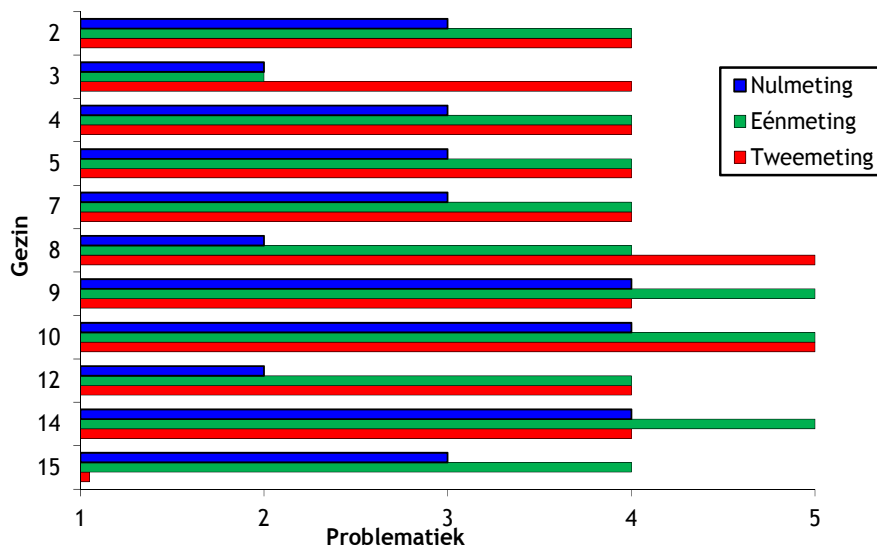
⁷ Omdat deze ouders kinderen hebben die jonger zijn dan vijf jaar hebben zij in de gemeente Groningen geen sollicitatieplicht. Wel wordt van hen verwacht dat ze meewerken aan scholingstrajecten.

groot deel van de kinderen uit de gezinnen volgt speciaal onderwijs vanwege leer- en gedragsproblemen.

Huisvesting

Onder problematiek rondom huisvesting worden onder meer dreigende huisuitzettingen, dreigende afsluiting van gas, water en licht en onhygiënische woonomstandigheden verstaan. In figuur 2.5 zijn de scores van de afzonderlijke gezinnen op dit leefgebied ten tijde van de 0-, 1- en 2-meting weergegeven.

Figuur 2.5 Problematiek op leefgebied huisvesting per gezin, 0-, 1- en 2-meting

1 = Aanzienlijk probleem, 2= Probleem, 3= Geeft wel wat problemen, 4= Gaat redelijk goed, 5 = Geen enkel probleem

0-meting

Bij drie gezinnen was de huisvesting bij aanvang van het traject van De Ploeg een probleem, terwijl het bij vijf gezinnen enige problemen opleverde (figuur 2.5). Hierbij moet worden gedacht aan dreigende uitzetting door achterstallige huur of het veroorzaken van overlast.

Drie gezinnen zijn aangemeld door bureau Woonkans.⁸ Daarnaast wisselden enkele gezinnen vaak van energiemaatschappij bij een dreigende afsluiting van gas en licht wegens het niet betalen van de rekening. Hierdoor was er telkens opnieuw sprake van een dreigende afsluiting van gas en licht. In sommige gezinnen was het slecht gesteld met de hygiëne. Het schoonhouden van de woning had een lage prioriteit, waardoor er sprake was van schimmel, ongedierte en vaak een ondragelijke stank in huis. Tevens

⁸ Bureau Woonkans begeleidt mensen bij het vinden van een huurhuis en coördineert de ondersteuning die deze mensen nodig hebben bij het zelfstandig wonen. Zij zet zich in voor drie verschillende doelgroepen: uitgezette huishoudens die voor overlast hebben gezorgd en/of een huurschuld hebben; zittende huurders die voor overlast zorgen en/of een huurschuld hebben; en kwetsbare personen die om andere redenen problemen hebben om een huis te krijgen en zelfstandig te wonen.

moet bij problematiek op dit leefgebied worden gedacht aan een te kleine behuizing en een gebrek aan huisraad, zoals stoelen, tafels, kasten, maar ook aan het ontbreken van vloerbedekking.

Vervolgmetingen

Bij vrijwel alle gezinnen is op dit leefgebied vooruitgang geboekt en gaat het inmiddels redelijk goed (figuur 2.5). Een groot deel van de gezinnen is inmiddels in budgetbeheer of onder bewindvoering. Hierdoor worden de vaste lasten voor hen betaald en is de dreiging van een huisuitzetting of afsluiting van gas en licht van de baan. De gezinnen zeggen minder stress te ervaren doordat de problemen op dit leefgebied zijn aangepakt. Een dak boven je hoofd is één van de belangrijkste levensbehoeften. Als dat wordt bedreigd, brengt dat veel spanning met zich mee.

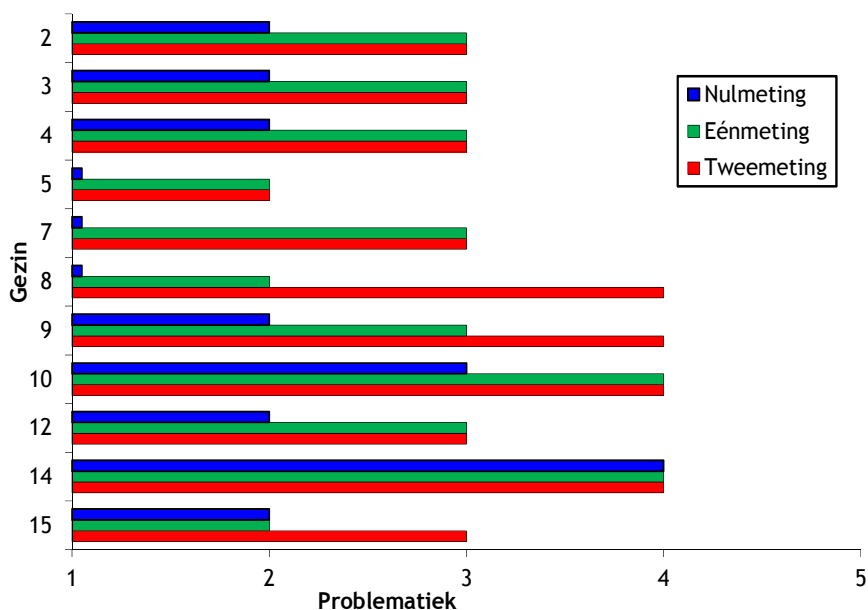
Verder is bij meerdere gezinnen bijzondere bijstand aangevraagd om huisraad en huishoudelijke apparatuur te kunnen aanschaffen. Gezinnen zijn zo in staat gesteld hun huis leefbaarder te maken. Hierbij moet onder meer worden gedacht aan vloerbedekking, een stapelbed, een eettafel, een televisie, een wasmachine, kindertraphekjes, behang en gordijnen. Bij meerdere gezinnen heeft het opknappen van de woning ertoe geleid dat hun eigenwaarde is gestegen, terwijl tevens een veiligere situatie voor de kinderen is ontstaan.

Deze winst was in veel gevallen al op korte termijn (ten tijde van de 1-meting) geboekt, terwijl dit bij de 2-meting nauwelijks is veranderd. Bij één gezin is de situatie recentelijk verbeterd omdat De Ploeg de huisdieren heeft weggehaald. Ouders waren niet in staat om de huisdieren dagelijks uit te laten, waardoor ze hun behoefte deden in huis en veel geluidsoverlast veroorzaakten. Door het weghalen van de huisdieren zijn de klachten over geluidsoverlast en stankoverlast afgenomen. Bij één gezin is de situatie verslechterd. Bij dit gezin is onlangs sprake geweest van een casus van huiselijk geweld, waarbij de moeder van het gezin met haar dochter elders in het land in een opvangvoorziening voor slachtoffers van huiselijk geweld is geplaatst. Ze heeft de huur van haar huis moeten opzeggen, terwijl ze net met hulp van De Ploeg een passende woonruimte had gevonden.

Inkomen

Problemen rondom inkomen en schulden komen het meest voor bij de multiprobleemgezinnen. De gezinnen ervaren schulden vaak als hun meest ernstige (en in hun ogen soms enige) probleem. Figuur 2.6 toont de vooruitgang die de gezinnen hebben geboekt op dit leefgebied.

Figuur 2.6 Problematiek op leefgebied Inkomen per gezin, 0-, 1- en 2-meting

1 = Aanzienlijk probleem, 2= Probleem, 3= Geeft wel wat problemen, 4= Gaat redelijk goed, 5 = Geen enkel probleem

0-meting

Alle gezinnen hadden ten tijde van de 0-meting financiële problemen, waarvan bij drie gezinnen de problemen aanzienlijk waren (figuur 2.6). Deze gezinnen leefden vaak langdurig in armoede en zeiden moeite te hebben om de eindjes aan elkaar te knopen. Zij kampten met langdurige en hoog opgelopen schulden. Vaak ging het om schulden bij energiemaatschappijen en huurachterstanden, terwijl ze ook te maken hadden met andere schuldeisers zoals postordebedrijven en telefoonmaatschappijen. De schulden liepen dikwijls verder op door de kosten van incassobureaus en deurwaarders. Een aantal gezinnen zat bij aanvang van het traject van De Ploeg reeds in de schuldsanering, terwijl bij andere gezinnen schuldsanering door De Ploeg is ingezet.

Een veelvoorkomend kenmerk van de gezinnen is dat ze niet goed met geld kunnen omgaan. Dat begint al met een gebrekkige of volledig ontbrekende financiële administratie. Daarnaast hebben meerdere gezinnen (enkele) huisdieren ondanks de (zeer) beperkte financiële middelen. Aangetroffen zijn honden, katten, papagaaien, parkieten en schildpadden. Ook viel bij diverse gezinnen op dat in huis dure audioapparatuur, televisies, computers, laptops en een enkele keer een iPad aanwezig waren. Eén gezin hield er, ondanks de beperkte inkomsten en hoge schulden, een auto op na. Niet altijd is duidelijk hoe de gezinnen dit financieren. Enkele gezinnen gaven aan bijverdiensten te hebben. Zij verrichtten af en toe klusjes tegen betaling. De verdiensten waren gering en werden gebruikt om het weekgeld voor de huishouding enigszins te verhogen.

Vervolgmetingen

Ten tijde van de 2-meting is nog geen enkel gezin schuldenvrij. Bij alle gezinnen is wel zichtbare progressie geboekt op dit leefgebied. Bij zeven van de 11 gezinnen is de

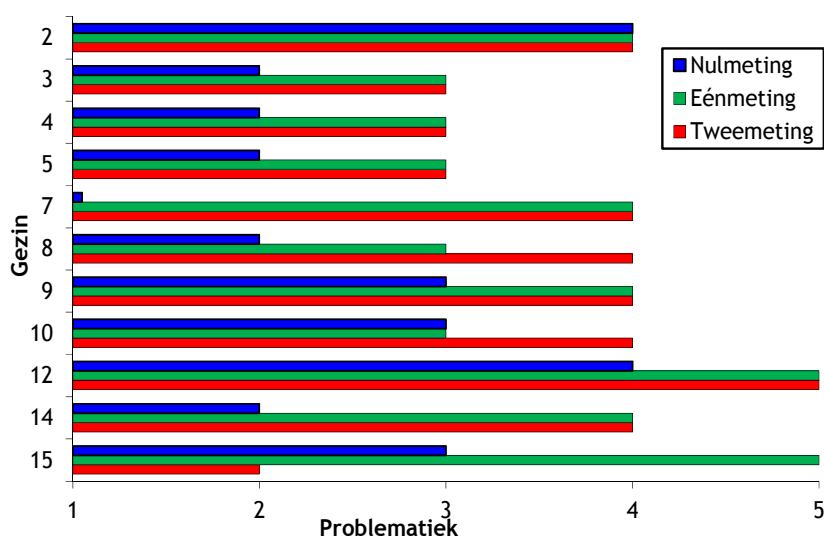
schuldenproblematiek nog steeds in meer of mindere mate problematisch (figuur 2.6). Deze gezinnen zijn nog steeds in budgetbeheer of onder bewindvoering. De overige vier gezinnen hebben momenteel nog kleine schulden, waarvoor zij betalingsregelingen hebben getroffen om deze af te lossen. Verder is door de gezinscoaches veel aandacht geschonken aan het uitgavenpatroon van de gezinnen. Allereerst is de financiële administratie op orde gebracht. Vervolgens hebben de gezinscoaches getracht de gezinnen inzicht te laten krijgen in de zaken waaraan ze geld uitgeven door ze bijvoorbeeld een huishoudboekje te laten bijhouden. Meerdere gezinnen zijn vanwege hun schuldenproblematiek gedwongen om van maximaal 50 euro weekgeld rond te komen. Met deze restricties (budgetbeheer) lukt het aardig om niet te veel geld uit te geven. Het is de vraag of ze dit kunnen blijven volhouden als hun budget niet meer wordt beheerd. Bij enkele gezinnen is de schuld echter onlangs weer licht toegenomen op het moment dat zij weer iets meer ruimte kregen om de financiële zaken zelfstandig te regelen. Bij deze gezinnen is er vaak ook sprake van cognitief onvermogen. Zij hebben onvoldoende inzicht in de consequenties van hun handelen op langere termijn en zien slechts de gevolgen op korte termijn.

De progressie op dit leefgebied is bij de meeste gezinnen op korte termijn (ten tijde van de 1-meting) geboekt, terwijl slechts bij enkele gezinnen ook tussen de 1- en 2-meting enige vooruitgang zichtbaar is. Overigens zijn enkele gezinnen naar verwachting binnen een jaar schuldenvrij, waarna ze weer met een schone lei kunnen beginnen.

Opvoeden

Een deel van de gezinnen kampt ook met opvoedingsproblemen. Hiertoe behoren met name de gezinnen met kinderen die al wat ouder zijn, terwijl bij gezinnen met baby's of jonge kinderen in beperkte mate opvoedingsproblemen zichtbaar zijn. Figuur 2.7 laat zien hoeveel progressie de afzonderlijke gezinnen op dit leefgebied hebben geboekt.

Figuur 2.7 Problematiek op leefgebied opvoeding per gezin, 0-, 1- en 2-meting

1 = Aanzienlijk probleem, 2= Probleem, 3= Geeft wel wat problemen, 4= Gaat redelijk goed, 5 = Geen enkel probleem

0-meting

Bij negen gezinnen was er ten tijde van de 0-meting sprake van opvoedingsproblemen (figuur 2.7). Hierbij moet vooral worden gedacht aan een gebrek aan opvoedingsvaardigheden van de ouders. Er was vooral een gebrek aan duidelijke regels en vaste structuren. Vaste eet- en slaaptijden ontbraken veelal of kwamen niet overeen met de leeftijd van de kinderen. Kinderen leken niet te hebben geleerd om te luisteren naar hun ouders, terwijl er regelmatig ruzies waren tussen ouders en kinderen of kinderen onderling. Niet duidelijk is of het problematisch gedrag van kinderen kan worden verklaard door een gebrek aan structuur en het onvermogen van ouders of dat kinderen kampen met psychische aandoeningen. Bij meerdere kinderen is een diagnose gesteld, bijvoorbeeld ADHD of PDD-NOS. Juist deze kinderen hebben veel baat bij duidelijke regels en vaste structuren.

Diverse ouders gaven aan de opvoeding een zware taak te vinden. Zij waren erg vermoeid en hadden weinig energie om kinderen te corrigeren. Correcties gingen vaak gepaard met verbaal geweld en soms fysiek geweld. Op de frequentie en de ernst van fysiek geweld hebben we geen zicht gekregen. Er waren echter geen signalen van ernstige fysieke mishandelingen.

Vervolgmetingen

In negen gezinnen is op dit leefgebied enige vooruitgang geboekt (figuur 2.7). In de meeste gevallen is deze winst al op korte termijn (ten tijde van de 1-meting) geboekt, terwijl bij twee gezinnen ook recentelijk (ten tijde van de 2-meting) nog progressie zichtbaar is. Opvoedingsondersteuners van verschillende instanties zijn ingezet of waren al actief in het gezin. Daarnaast hebben enkele ouders een cursus 'positief opvoeden' gevolgd, terwijl ook de gezinscoaches de ouders tips hebben kunnen geven bij de opvoeding van hun kinderen. Bij zeven gezinnen heeft dit ertoe geleid dat het nu redelijk goed gaat op dit leefgebied. Ouders hebben geleerd om duidelijkere regels te stellen, telkens dingen te blijven herhalen en consequent te zijn in naleving van deze regels. Ook hebben sommigen geleerd hoe ze kunnen omgaan met kinderen die gedragsproblemen ervaren, waarbij meer structuur is gecreëerd in de opvoeding en er minder ruzies zijn tussen ouders en kinderen.

Vier gezinnen ervaren nog steeds enige problemen bij het opvoeden van de kinderen. Deze gezinnen zullen waarschijnlijk nooit veel hoger scoren op dit leefgebied. Bij deze ouders ontbreekt vaak het inzicht en het vermogen om oplossingen voor problemen in de opvoedsituaties waar zij tegen aanlopen te veralgemeniseren. Opvoedingsadviezen worden voor specifieke situaties wel opgevolgd, maar zodra zich een nieuwe situatie voordoet weten de ouders niet op een goede manier te reageren.

Overigens zijn minderjarige kinderen uit drie gezinnen inmiddels zelf ouder geworden (of zal dit op korte termijn gebeuren).

Geestelijke gezondheid

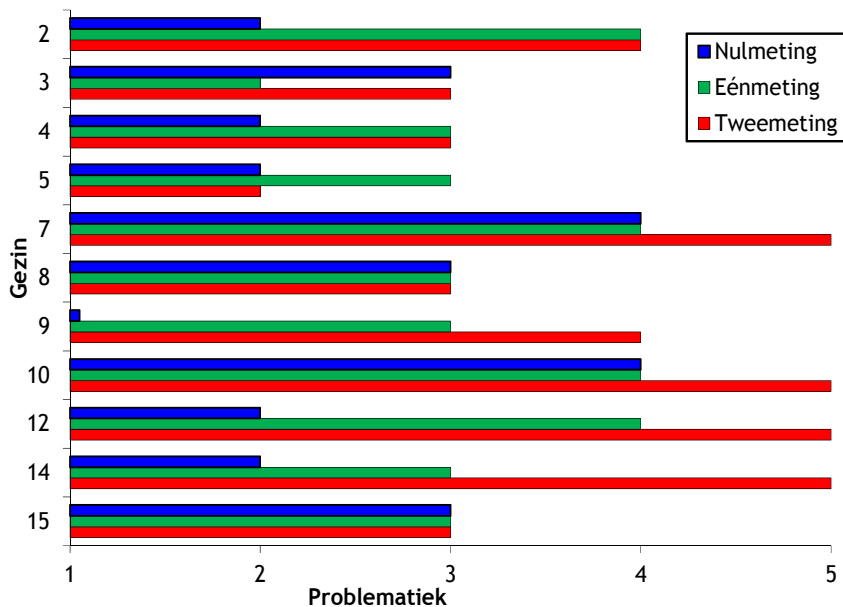
Relatief veel gezinnen ervaren geestelijke gezondheidsproblemen. De klachten zijn zeer uiteenlopend bij de verschillende gezinnen en behelzen onder andere stress,

depressiviteit en persoonlijkheidsstoornissen. In figuur 2.8 zijn de ontwikkelingen op dit leefgebied weergegeven.

0-meting

Bij de start van het hulpverleningstraject hebben 9 van de 11 gezinnen te kampen met psychische problematiek (figuur 2.8). Hieronder vielen zowel ouders die veel stress ondervonden als gezinsleden met persoonlijkheidsstoornissen. In meerdere gezinnen gebruikte één of meerdere van de gezinsleden dagelijks medicijnen voor psychische problemen, waaronder medicijnen voorgeschreven bij angstgevoelens, gespannenheid en slapeloosheid. Vrijwel alle respondenten die psychische problemen hadden zeiden bij aanvang van het hulpverleningstraject van De Ploeg dat dit de laatste tijd was toegenomen doordat zij zich zorgen maakten over de grote hoeveelheid problemen in hun leven. Tevens was er bij enkele gezinnen sprake van problematisch gebruik van alcohol of drugs door één ouder of beide ouders.

Figuur 2.8 Problematiek op leefgebied geestelijke gezondheid per gezin, 0-, 1- en 2-meting

1 = Aanzienlijk probleem, 2= Probleem, 3= Geeft wel wat problemen, 4= Gaat redelijk goed, 5 = Geen enkel probleem

Vervolgmetingen

Bij zeven gezinnen is na anderhalf jaar een verbetering opgetreden (figuur 2.8), waarvan bij vier gezinnen die verbetering pas onlangs (bij de 2-meting) zichtbaar is geworden. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat ouders zeggen minder spanningen te ervaren, omdat er is gewerkt aan de problemen die ze ondervonden op andere leefgebieden (met name op de leefgebieden inkomen en huisvesting). Bij één gezin heeft het verbreken van de relatie ervoor gezorgd dat de psychische problemen van moeder zijn verdwenen. Minder progressie is geboekt bij gezinnen waar één van de ouders kampt met een zwaardere vorm van depressiviteit of een persoonlijkheidsstoornis. Deze gezinnen zijn onder te verdelen in gezinnen die al bekend zijn bij de psychische hulpverlening en gezinnen die hier nog niet bekend zijn.

Wanneer vader en/of moeder bekend zijn bij de psychische hulpverlening hebben gezinscoaches geprobeerd ze te stimuleren om (weer) in therapie te gaan of de therapie trouw te blijven.

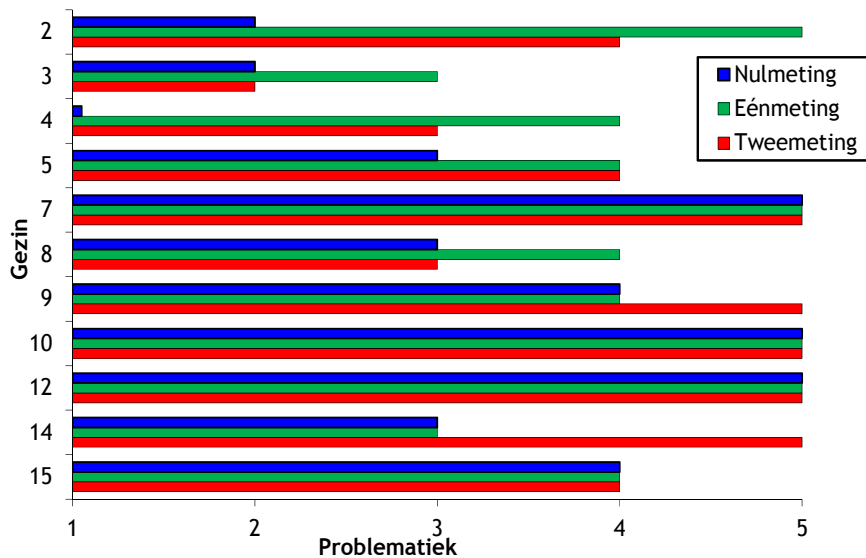
Bij gezinnen die nog niet bekend waren bij de hulpverlening speelden onder meer vooroordelen een rol. Deze ouders zeiden zichzelf niet gek te vinden. Psychische hulpverlening en psychiaters zijn in hun ogen bedoeld voor gestoorde personen. Zij voldoen volgens zichzelf niet aan dat beeld en wilden dus ook geen beroep doen op psychische hulpverlening. Na veel geduld is het de gezinscoaches bij zes gezinnen gelukt om vader of moeder te overtuigen om gesprekken te voeren met een psycholoog of maatschappelijk werker. Nadat problemen op andere leefgebieden zijn aangepakt hebben gezinscoaches de tijd genomen om enkele ouders te wijzen op mogelijk onderliggende problematiek. Dit hebben zij onder meer gedaan door ouders te wijzen op mogelijke oorzaken voor het problematisch gedrag van hun kinderen, waardoor bij sommige ouders duidelijk werd dat hun kinderen dit gedrag niet van een vreemde hebben. Als de kinderen zijn gediagnosticeerd met gedragsstoornissen, bestaat de mogelijkheid dat ook zij kampen met psychische problematiek of gedragsproblemen.

De eerste stap naar de psychische hulpverlening betekent echter niet dat alle problemen op dit leefgebied zijn opgelost. Bij twee gezinnen is deze hulpverlening recentelijk (rond de 2-meting) opgezet en is op dit moment onduidelijk of ze therapietrouw zullen blijven. Bij de andere vier gezinnen is dit proces al eerder ingezet (rond de 1-meting). Een jaar later is bij al deze gezinnen de psychische hulpverlening voortijdig gestaakt. Twee gezinnen zeggen dat ze geen financiële eigen bijdrage willen c.q. kunnen leveren. Bij de andere twee gezinnen zijn ouders de afspraken met psychische hulpverlening niet nagekomen of ouders zeggen er (nog) niet aan toe te zijn.

Lichamelijke gezondheid

Lichamelijke gezondheidsproblemen van ouders of kinderen komen verhoudingsgewijs het minst vaak voor bij de gezinnen. Figuur 2.9 toont de ontwikkelingen op dit leefgebied per gezin.

Figuur 2.9 Problematiek op leefgebied lichamelijke gezondheid per gezin, 0-, 1- en 2-meting

1 = Aanzienlijk probleem, 2= Probleem, 3= Geeft wel wat problemen, 4= Gaat redelijk goed, 5 = Geen enkel probleem

0-meting

Bij de start was bij meer dan de helft van de gezinnen sprake van problemen bij de lichamelijke gezondheid, terwijl dit bij de overige gezinnen niet of nauwelijks het geval was (figuur 2.9). Bij lichamelijke gezondheid moet worden gedacht aan onder meer: suikerziekte; hoge bloeddruk; overgewicht; luchtweginfecties; en ontstoken wonden. Sommige respondenten zaten hiervoor regelmatig bij de dokter, terwijl enkele respondenten weinig aandacht hadden voor medische problemen. Bij enkele gezinnen leidde dit er toe dat de vader of moeder enigszins beperkt was in het dagelijks functioneren, bijvoorbeeld het doen van boodschappen en overige huishoudelijke taken.

Vervolgmetingen

Bij vijf gezinnen is na anderhalf jaar verbetering zichtbaar (figuur 2.9). Bij één van deze gezinnen lijkt een veronachtzaamde suikerziekte ten grondslag te hebben gelegen aan meerdere problemen. Na advies van een diabetesverpleegkundige over hoe dient te worden omgegaan met suikerziekte namen prikkelbaarheid en een gevoel van lusteloosheid bij de moeder af. Hierdoor kreeg zij ook meer energie om met problemen op andere leefgebieden (opvoeding, onderwijs en sociaal netwerk) aan de slag te gaan. Bij de overige gezinnen is één van de ouders geopereerd of is een bezoek gebracht aan de huisarts.

Het wegnemen van (al dan niet terechte) lichamelijke gezondheidsklachten heeft er toe geleid dat de mobiliteit van ouders weer is toegenomen. Hierdoor zijn ze actiever geworden in huis of hebben ze stappen ondernomen om weer terug te treden op de arbeidsmarkt. Bij drie gezinnen is er sprake geweest van een terugval op dit leefgebied. Ten tijde van de 1-meting waren de lichamelijke problemen verminderd, terwijl bij de 2-meting wederom (andere) klachten zijn ontstaan. Deze gezinnen

zeggen niet in staat te zijn om te werken, waardoor de afstand tot de arbeidsmarkt weer groter is geworden.

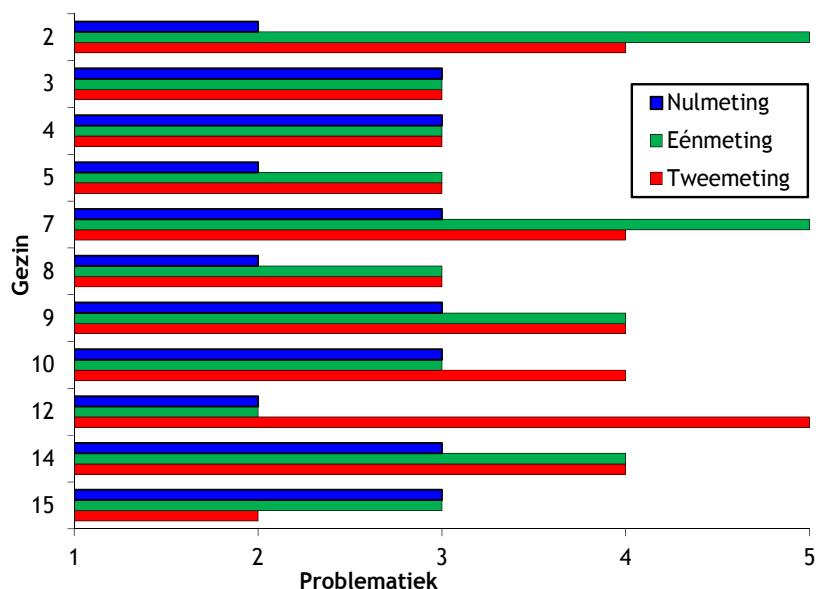
Sociaal netwerk

Bij dit leefgebied gaat het om de kracht van het sociale netwerk van het gezin. Nagegaan is of het netwerk kan worden ingeschakeld bij de problemen die het gezin op andere leefgebieden ervaart. Bij alle gezinnen is dit leefgebied problematisch. In figuur 2.10 is weergegeven hoeveel vooruitgang de gezinnen op dit leefgebied hebben geboekt.

0-meting

Bij de start van het traject van De Ploeg ontbrak bij vrijwel alle gezinnen een goed functionerend sociaal netwerk dat het gezin kon ondersteunen wanneer ze daar behoefte aan had (figuur 2.10). Enkele gezinnen leefden in een sociaal isolement en hadden vrijwel geen sociale relaties, terwijl meerdere gezinnen een beperkt sociaal netwerk hadden. De beperking betrof zowel de omvang van het netwerk dat vaak klein was als de kwaliteit van het netwerk. De personen in het netwerk beschikten vaak niet over de vaardigheden en financiële mogelijkheden om het gezin te helpen. Bij verscheidene gezinnen waren er langdurige conflicten met familieleden en kennissen, terwijl de helft van de gezinnen ruzie met de burens had in verband met overlastklachten. Hierbij gaat het om geluidsoverlast, klachten over gedrag van de kinderen of huisdieren, zoals een voortdurend blaffende hond.

Figuur 2.10 Problematiek op leefgebied sociaal netwerk per gezin, 0-, 1- en 2-meting

1 = Aanzienlijk probleem, 2= Probleem, 3= Geeft wel wat problemen, 4= Gaat redelijk goed, 5 = Geen enkel probleem

Vervolgmetingen

Bij acht van de 11 gezinnen is de situatie op dit leefgebied verbeterd (figuur 2.10). De verbeteringen bestaan voornamelijk uit een (lichte) verbetering in de contacten met

familieleden en kennissen. De gezinnen zijn gestimuleerd om vooral contacten met familieleden weer op te bouwen of het contact te verbeteren en te onderhouden, hetgeen ook is gebeurd. Meerdere gezinnen geven hiervoor als reden aan dat ze zich niet meer schamen voor hun omstandigheden. Met hulp van De Ploeg is hun huis opgeknapt, waardoor ze ook weer mensen bij hen thuis durven uit te nodigen. Ook zijn ouders rustiger geworden nu de schuldenproblematiek wordt aangepakt, waardoor ze ook meer open staan voor sociale contacten met familie en kennissen.

Enkele gezinnen hebben ook meer hulp van familie en kennissen gekregen, bijvoorbeeld bij de opvoeding en de vrijetijdsbesteding van de kinderen. Ook zijn kennissen langsgekomen om samen met het gezin het huis schoon te maken of op te knappen. Eén van de instrumenten die De Ploeg heeft ingezet voor het versterken van het sociale netwerk is een Eigen Kracht Conferentie (EKC).⁹ Bij drie gezinnen is een EKC ingezet, terwijl bij één gezin een EKC voortijdig is afgeblazen omdat in een vroegtijdig stadium bleek dat het netwerk niet in staat is om het gezin structureel te ondersteunen.

Over het algemeen zijn de drie gezinnen tevreden over het plan dat door het netwerk is opgesteld. Gezinnen geven aan dat ze van tevoren erg gespannen waren en enorm opzagen tegen de EKC. Naderhand geven ze aan opgelucht te zijn over het verloop en zijn ze blij dat de gezinscoaches hen over de drempel hebben geholpen om er aan deel te nemen. De vraagverlegenheid is bij hen afgenomen. Het voelde voor hen als een bevrijding eindelijk openlijk te kunnen praten met familie en kennissen over hun problemen. De euforie is na enige tijd wel enigszins getemperd, waardoor bij sommige gezinnen de scores op dit leefgebied bij de 2-meting lager uitvallen dan bij de 1-meting. Tijdens de EKC gaven de leden uit het netwerk aan te zullen helpen, maar deze hulpverlening is niet altijd structureel gebleken. Gezinnen hebben hulp gekregen van familieleden bij de opvoeding, de vrijetijdsbesteding van de kinderen en het schoonmaken en opknappen van het huis. Deze hulpverlening is na verloop van tijd wel enigszins afgezwakt. Hoewel het netwerk niet meer altijd structureel wordt ingezet bij de hulpverlening, worden door de gezinnen de sociale contacten wel gewaardeerd die weer zijn aangewakkerd.

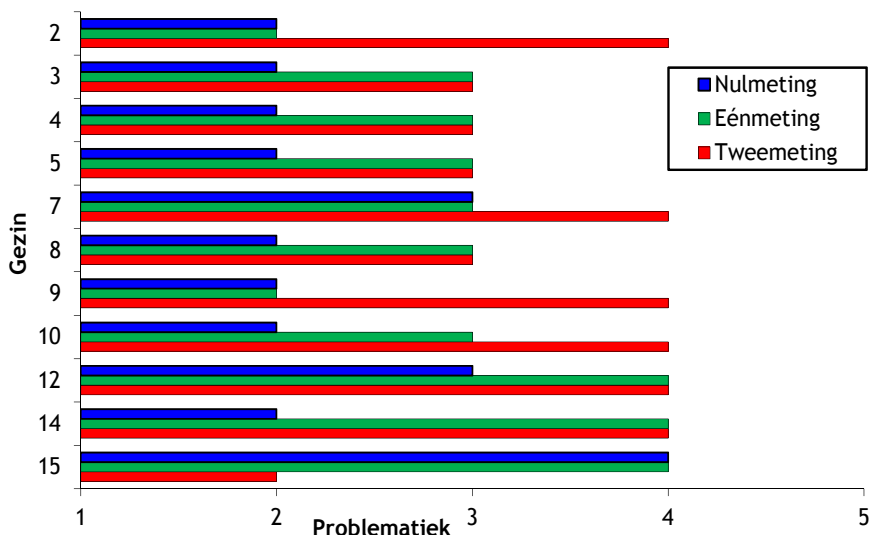
De situatie op dit leefgebied is verslechterd bij het gezin waar moeder is gevlucht naar een opvangvoorziening elders in het land vanwege een casus van huiselijk geweld. Ze heeft de sociale contacten die ze in Groningen had opgebouwd inmiddels afgebroken.

⁹ In een Eigen Kracht Conferentie maken familieleden en vrienden samen met het gezin een plan om de problemen aan te pakken. Dit gebeurt onder begeleiding van een coördinator van een extern bureau. De gedachte achter een EKC is dat de gezinnen zelf de regie over hun leven houden en samen met hun netwerk een oplossing vinden voor de problemen waar ze mee kampen.

Vrije tijd

Onder dit leefgebied valt de vrijetijdsbesteding van zowel de kinderen als de ouders, hetgeen bij meerdere gezinnen problematisch is. In figuur 2.11 zijn de ontwikkelingen in de resultaten op dit leefgebied per gezin weergegeven.

Figuur 2.11 Problematiek op leefgebied vrije tijd per gezin, 0-, 1- en 2-meting

1 = Aanzienlijk probleem, 2= Probleem, 3= Geeft wel wat problemen, 4= Gaat redelijk goed, 5 = Geen enkel probleem

0-meting

Bij alle gezinnen was de besteding van vrije tijd ten tijde van de 0-meting problematisch (figuur 2.11). Ouders hadden geen zinvolle dagbesteding. Meerdere respondenten gaven aan hierin verandering te willen aanbrengen. Ze zeiden echter hun tijd en energie in eerste instantie nodig te hebben om alle problemen in hun leven aan te pakken, voordat ze weer konden denken aan het vinden van een hobby. Tevens vertelden enkele respondenten meer sociale contacten buitenshuis te willen opbouwen.

In geen enkel gezin waren er kinderen die op een sportvereniging zaten. In sommige gezinnen hadden kinderen moeite om vrienden te maken en besteedden ze veel tijd binnenshuis met het spelen van computerspellen. Daarnaast waren er enkele gezinnen waarvan de kinderen veel op straat rondgingen en overlast veroorzaakten in de buurt. Deze kinderen waren bekend bij wijk- en jeugdagenten. Hun gedrag liep uiteen van ernstige vormen van geweld tot het uithalen van kattenkwaad.

Vervolgmetingen

Bij bijna alle gezinnen is er sprake van een verbetering op dit leefgebied, hoewel er bij enkele gezinnen nog steeds problemen worden ervaren (figuur 2.11). Voor meerdere gezinnen is een Stadjerspas¹⁰ aangevraagd, maar de meeste gezinnen maken hier maar in beperkte mate gebruik van. De mogelijkheden van de Stadjerspas sluiten vaak niet

¹⁰ De Stadjerspas is een persoonlijke kortingspas voor inwoners van de gemeente Groningen met een minimuminkomen, 50-plussers en mantelzorgers.

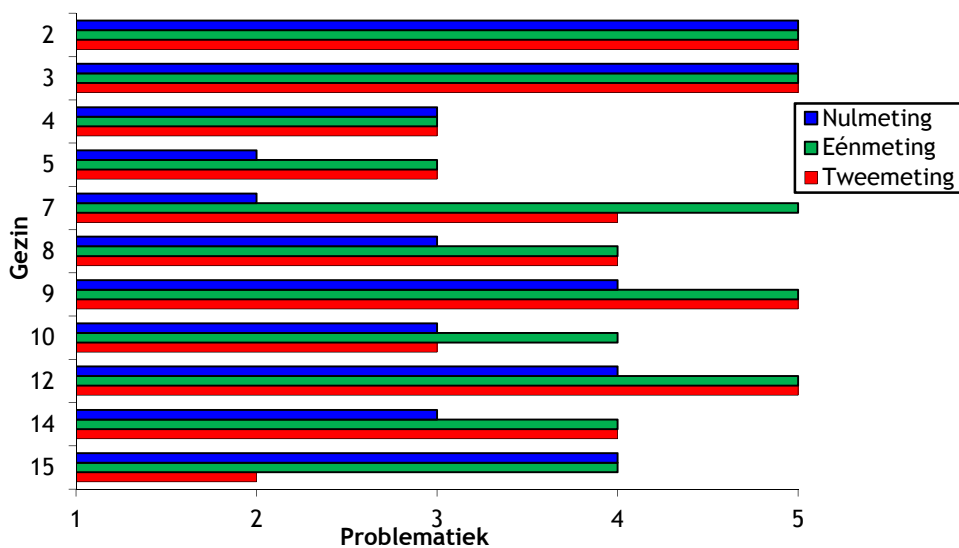
goed aan op de behoeften van de gezinnen. Verder hebben de gezinscoaches met behulp van stichting Leergeld¹¹ er voor gezorgd dat kinderen uit meerdere gezinnen lid zijn geworden van een sportvereniging. Deze winst is bij meerdere gezinnen geboekt tussen de 1- en 2-meting. Problemen op andere leefgebieden hadden ten tijde van de 1-meting prioriteit, terwijl de gezinscoaches inmiddels tijd hebben gestoken in het stimuleren van kinderen (en hun ouders) bij het vinden van een sport of hobby. Bij enkele gezinnen heeft dit echter geen vruchten afgeworpen. Redenen die ouders hiervoor aandragen zijn dat hun kinderen geen behoefte hebben aan het beoefenen van een sport. De gezinscoaches hebben deze kinderen ook niet weten te overtuigen.

De kinderen van een groot deel van de gezinnen vermaken zich ook wel op andere manieren. Ze spelen veel buiten, waarbij soms nog wel incidenten of vechtpartijen plaatsvinden. Ouders van kinderen die overlast veroorzaakten zeggen dat hun kinderen de laatste tijd wel rustiger zijn geworden, hetgeen volgens hen mede verklaard kan worden verklaard door de verhoogde aandacht op (het gedrag van) de kinderen van ouders en hulpverleners.

Justitiële veiligheid

Bij dit leefgebied wordt onder meer gekeken naar problemen met politie en justitie. Veiligheidsproblemen komen minder vaak voor in vergelijking met de problemen op andere leefgebieden. Figuur 2.12 toont de progressie die de gezinnen hebben geboekt op dit leefgebied.

Figuur 2.12 Problematiek op leefgebied justitiële veiligheid per gezin, 0-, 1- en 2-meting

1 = Aanzienlijk probleem, 2= Probleem, 3= Geeft wel wat problemen, 4= Gaat redelijk goed, 5 = Geen enkel probleem

¹¹ Leergeld is een landelijke organisatie, bestaande uit lokale Stichtingen Leergeld, die ter plaatse steun verlenen aan schoolgaande kinderen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar. Bij een beperkt inkomen van hun ouders of verzorgers kunnen de kinderen onvoldoende deelnemen aan schoolse en buitenschoolse activiteiten. Leergeld biedt deze kinderen kansen en laat ze meedoen door bijvoorbeeld de kosten van het lidmaatschap van een sportvereniging te betalen.

0-meting

Bij zes gezinnen was er bij de start van het project sprake van problemen op het gebied van justitiële veiligheid (figuur 2.12). Het gaat dan om kinderen en/of ouders die contact hebben met politie en justitie, onder meer in verband met huiselijk geweld, uit de hand gelopen burenruzies, vernielingen of geweldsdelicten (vaak gepleegd door de kinderen uit het gezin). Daarnaast waren bij enkele alleenstaande moeders tijdens de 0-meting geen veiligheidsproblemen, terwijl daar vaak recent nog wel sprake van was toen er nog een partner in huis woonde. Onder de respondenten zitten voormalige slachtoffers van huiselijk geweld, terwijl bij meerdere gezinnen in een recent verleden, maar voor de start van het traject van De Ploeg, een AMK-melding is gedaan.¹²

Vervolgmetingen

Bij zes gezinnen is de situatie op dit leefgebied verbeterd (figuur 2.12). Dat wil niet zeggen dat er bij alle gezinnen helemaal geen contacten met politie of justitie meer zijn, maar de frequentie van het contact is wel afgenomen. Leden uit verschillende gezinnen hebben het gevoel dat ze meer in de gaten worden gehouden. De gezinscoaches komen regelmatig langs, terwijl zij ook door de wijkagent of de woningcorporatie op de hoogte worden gehouden van de politiecontacten die het gezin heeft. Dit lijkt ervoor te zorgen dat leden (zowel kinderen als ouders) uit verschillende gezinnen zich rustiger gedragen, waardoor ze minder vaak in aanraking komen met de politie. Ook lijken de overlastklachten bij meerdere gezinnen te zijn afgenomen. De gezinnen zeggen minder vaak ruzie te hebben met de burens. In sommige gevallen zijn ook de burens verhuisd, waardoor het (voorlopig) rustiger is geworden. De winst op dit leefgebied is al op korte termijn geboekt (ten tijde van de 1-meting), terwijl bij drie gezinnen sprake is geweest van een (kleine) terugval ten tijde van de 2-meting. Er lijkt hierbij sprake te zijn geweest van een incident. Dit bewijst dat de relatieve rust geen garantie voor de toekomst geeft. Leden uit enkele gezinnen geven nog steeds aan een kort lontje te hebben. Daarnaast zeggen enkele respondenten nog steeds contacten te hebben met criminele vrienden en kennissen.

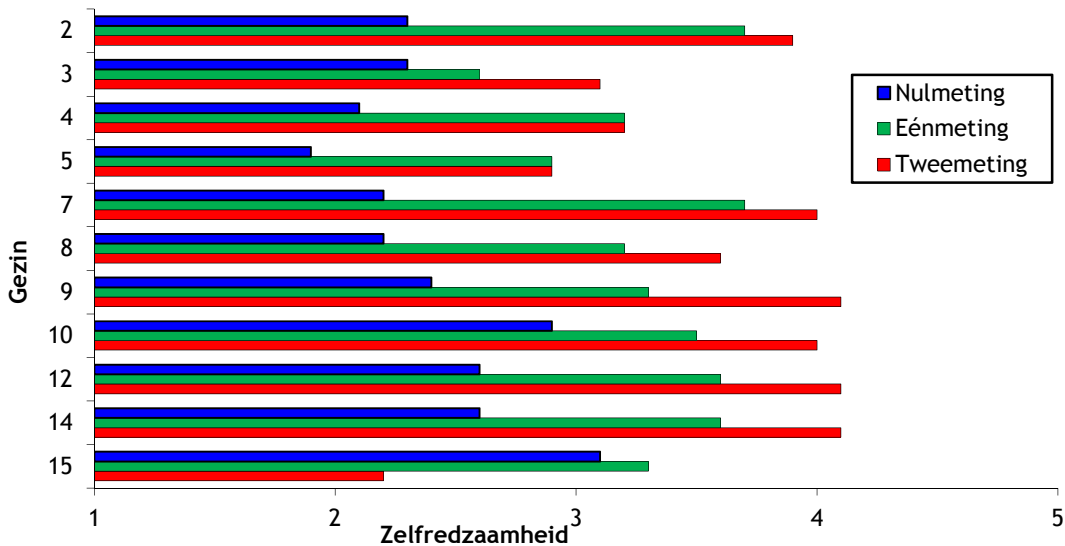
2.4 Zelfredzaamheid gezinnen

Naast de hoeveelheid van de problemen, is ook de verwevenheid van de problematiek kenmerkend voor deze gezinnen. Op basis van de problematiek op meerdere leefgebieden en de zwaarte van deze problematiek zijn de beschreven gezinnen binnen het gezinscoachingstraject gecategoriseerd naar de mate van zelfredzaamheid. Gezinnen die zware problemen hebben en/of problemen hebben op vrijwel alle leefgebieden zijn niet of onvoldoende zelfredzaam, terwijl gezinnen zonder problemen volledig zelfredzaam zijn. Gezinnen die lichte problemen ervaren of problemen hebben op één of een beperkt aantal leefgebieden vallen in de categorie voldoende of beperkt zelfredzaam. In hoofdstuk 1 wordt toegelicht hoe de score voor de mate van

¹² Het advies en meldpunt kindermishandeling heeft in dat geval een melding gekregen van iemand uit de omgeving van het gezin die zich zorgen maakte over één of meerdere kinderen binnen het gezin.

zelfredzaamheid tot stand is gekomen. In figuur 2.13 wordt de mate van zelfredzaamheid van de gezinnen weergegeven, ten tijde van de 0-, 1- en de 2-meting.

Figuur 2.13 Score gezinnen op mate van zelfredzaamheid, 0-, 1- en 2-meting

1 = Niet zelfredzaam; 2= Onvoldoende zelfredzaam; 3= Beperkt zelfredzaam; 4= Voldoende zelfredzaam; 5 = Volledig zelfredzaam

0-meting

Ten tijde van de 0-meting konden zeven van de 11 gezinnen worden gecategoriseerd in een van de laagste segmenten van zelfredzaamheid (zie figuur 2.13). Deze gezinnen waren onvoldoende zelfredzaam, omdat zij op (bijna) alle leefgebieden problemen ondervonden en niet meer in staat waren om de opeenstapeling van problemen zelf op te lossen. Vier gezinnen waren beperkt zelfredzaam. Deze gezinnen ervoeren problemen op enkele leefgebieden, terwijl het op sommige leefgebieden redelijk goed ging en zij ook op diverse leefgebieden helemaal geen problemen hadden. Het zijn met name de gezinnen die als eerste bij De Ploeg zijn aangemeld (gezin 2 tot en met 9) die in een van de laagste segmenten van zelfredzaamheid konden worden gecategoriseerd.

Vervolgmetingen

Bij vrijwel alle gezinnen is vooruitgang geboekt. Deze winst is met name geboekt tussen de 0- en de 1-meting, terwijl de geboekte vooruitgang tussen de 1-en de 2-meting geringer is (zie figuur 2.13).

Ruim anderhalf jaar na inzet van De Ploeg worden zeven gezinnen voldoende zelfredzaam geacht. Drie van deze gezinnen zijn inmiddels uitgestroomd. Deze families ervaren momenteel minder problemen dan ten tijde van de voorgaande metingen. De Ploeg heeft hen geholpen om het leven weer op de rails te krijgen. Op één of twee leefgebieden ontvangen zij momenteel nog hulp van overige hulpverleningsinstanties (bijvoorbeeld de kredietbank). De verwachting is dat zij op den duur volledig zelfredzaam zullen zijn, terwijl (kleine) tegenslagen niet direct zullen leiden tot wederom een cumulatie van problemen. Bij deze gezinnen is een

redelijk stabiele situatie ontstaan. Dit zijn vrijwel allemaal gezinnen, waarbij er bij de ouders sprake is van zelfinzicht en lerend vermogen. Ze zijn bereid, maar ook in staat, te leren om te gaan met de problemen die ze ondervinden. Ze kunnen nieuwe informatie niet alleen opnemen, maar ook toepassen in andere, soortgelijke situaties.

Daarnaast worden vier gezinnen voldoende zelfredzaam geacht, waarbij de hulpverlening nog niet is stopgezet. Bij twee gezinnen is de verwachting dat (kleine) tegenslagen niet direct zullen leiden tot wederom een cumulatie van problemen als de hulpverlening wordt stopgezet. Bij de overige twee gezinnen is het aantal problemen afgenomen, maar is er nog altijd sprake van een kwetsbaar evenwicht. De verwachting is dat bij een tegenslag het aantal problemen weer zal oplopen. Het komt bij deze gezinnen ook voor dat problemen op leefgebieden boven tafel zijn gekomen waarop de gezinscoaches bij voorgaande metingen nog onvoldoende zicht hadden. Hulpverlening is wel afgebouwd, maar het wordt wel noodzakelijk geacht om (op afstand) hulpverleningscontacten te blijven houden. Op deze manier wordt voorkomen dat de problemen in de nabije toekomst zich weer opstapelen. Bij deze gezinnen lijkt een stabilisering van de huidige situatie met enige mate van hulpverlening van (zorg)instanties het hoogst haalbare niveau van zelfredzaamheid.

Een uitzondering vormt het gezin waar moeder is gevlucht naar een opvangvoorziening elders in het land vanwege een casus van huiselijk geweld (gezin 15), waardoor de zelfredzaamheid is verslechterd. Verder zijn drie gezinnen op hetzelfde niveau van zelfredzaamheid blijven steken (gezin 4, 5 en 6). Deze gezinnen behoren tot de categorie 'beperkt zelfredzaam'. Tussen de 0- en 1-meting zijn deze gezinnen gegroeid van onvoldoende zelfredzaam tot beperkt zelfredzaam. De ontwikkeling tussen de 1- en 2-meting is echter minimaal. Bij twee van de drie gezinnen is zelfs geen enkele groei zichtbaar tussen de laatste twee metingen. Bij deze gezinnen is het duidelijk dat de huidige situatie het hoogst haalbare niveau van zelfredzaamheid zal zijn. Voor deze gezinnen geldt dat zij langdurige en laagdrempelige hulpverlening nodig hebben, hetgeen er op neer komt dat ze hiermee gedurende een groot deel van hun leven waarschijnlijk te maken zullen hebben. De verwachting is dat zij de controle op hun leven verliezen zodra hulpverlening wordt afgebouwd en de controle minder strikt is. De kans is groot dat dan bij enige vorm van tegenslag in het gezin de problemen zich weer verder gaan opstapelen.

3. SAMENVATTING EN CONCLUSIES

In 2012 is de aanpak van De Ploeg uitgebreid geëvalueerd, hetgeen heeft geresulteerd in het rapport 'Dwars door verbanden' (Bieleman e.a. 2012). Hierin is onder andere onderzoek gedaan naar de ontwikkeling van de gezinnen op de volgende leefgebieden: onderwijs/werk, huisvesting, inkomen, opvoeden, geestelijke gezondheid, lichamelijke gezondheid, sociaal netwerk, vrije tijd en justitiële veiligheid. In dit slothoofdstuk worden puntsgewijs de belangrijkste bevindingen en conclusies besproken van de derde meting die heeft plaatsgevonden bij 11 van de 15 eerste multiprobleemgezinnen die een hulpverleningstraject van De Ploeg hebben gevolgd of nog volgen. Van deze 11 gezinnen zijn drie gezinnen inmiddels uitgestroomd, omdat een stabiele situatie is ontstaan. Bij acht gezinnen is de hulpverlening nog niet stopgezet. Vier gezinnen wilden c.q. waren niet in staat mee te werken aan de derde meting, terwijl ze wel aan de nul- en één-meting hebben deelgenomen. Bij drie van deze vier gezinnen is het hulpverleningstraject van De Ploeg voortijdig afgebroken. Bij de vorige meting werden zij onvoldoende of beperkt zelfredzaam geacht.

3.1 Problemen

- Het aantal problemen dat de gezinnen ervaren is afgenomen. Gemiddeld hebben de gezinnen problemen op drie leefgebieden ten tijde van de 2-meting, terwijl het gemiddelde bij de 1- en 0- meting op respectievelijk vijf en zeven probleemgebieden per gezin lag.
- Twee gezinnen ervaren na anderhalf jaar helemaal geen problemen meer, terwijl vier gezinnen problemen op één leefgebied ervaren. Met drie van deze vier gezinnen is het hulpverleningstraject van De Ploeg overigens nog niet afgesloten, hoewel ze niet meer voldoen aan de criteria van De Ploeg (problemen op meerdere leefgebieden).
- Gemiddeld genomen is op alle leefgebieden progressie geboekt. Met name de leefgebieden huisvesting en inkomen laten een grote vooruitgang zien, terwijl de minste progressie is geboekt op de leefgebieden justitiële veiligheid en lichamelijke gezondheid. Ondanks de relatief grote verbetering op het leefgebied inkomen scoort dit ook ten tijde van de 2-meting verhoudingsgewijs het slechtste. Geen enkel gezin is ten tijde van de 2-meting geheel schuldenvrij.
- Bij meer dan de helft van de leefgebieden is de gerealiseerde progressie tussen de 1- en de 2-meting gering. De vooruitgang op deze leefgebieden is met name geboekt tussen de 0- en de 1-meting. Gezinscoaches hebben vooral in het begin veel tijd besteed aan het oplossen van de voornaamste, vaak meer praktische problemen van de gezinnen, waarop in relatief korte tijd belangrijke resultaten zijn bereikt. Het gaat hierbij vooral om de leefgebieden inkomen, huisvesting, lichamelijke gezondheid, opvoeding en justitiële veiligheid.

- In een later stadium is door de gezinscoaches ook aandacht besteed aan de problematiek die in eerste instantie minder urgent was. Tussen de 1- en 2-meting is dan ook met name progressie geboekt op de leefgebieden vrije tijd, sociaal netwerk, geestelijke gezondheid en onderwijs/werk. De gezinscoaches hebben inmiddels tijd kunnen vinden om problemen op deze leefgebieden aan te pakken, terwijl problemen op de overige leefgebieden vooral in de periode voor de 1-meting prioriteit hebben gekregen. Ook ouders geven aan meer rust te hebben gevonden om aandacht te besteden aan problemen op deze leefgebieden, omdat de meest urgente problematiek (vaak schuldenproblematiek en huisvestingsproblematiek) inmiddels wordt aangepakt, wat vaak tot substantiële verbeteringen in hun leefsituatie heeft geleid. Niet voor alle gezinnen geldt overigens dat zij de problemen op deze leefgebieden erkennen en willen aanpakken. Enkele gezinnen laten geen vooruitgang zien en lijken hiertoe ook niet bereid.

3.2 Zelfredzaamheid

- Ruim anderhalf jaar na inzet van De Ploeg worden zeven van de 11 gezinnen voldoende zelfredzaam geacht. Drie van deze zeven gezinnen zijn inmiddels uitgestroomd. Deze families ervaren momenteel minder problemen dan tijdens de voorgaande metingen. De verwachting is dat zij op den duur volledig zelfredzaam zullen zijn en dat (kleine) tegenslagen niet direct weer zullen leiden tot een cumulatie van problemen.
- Daarnaast worden vier van de zeven gezinnen eveneens voldoende zelfredzaam geacht, maar is de hulpverlening nog niet stopgezet. Bij twee van deze vier gezinnen is de verwachting dat (kleine) tegenslagen niet direct zullen leiden tot een cumulatie van problemen als de hulpverlening wordt stopgezet. Bij de overige twee gezinnen is het aantal problemen afgenomen, maar is er nog altijd sprake van een kwetsbaar evenwicht. Bij deze gezinnen lijkt een stabilisering van de huidige situatie met enige mate van hulpverlening door een (zorg)instantie het hoogst haalbare niveau van zelfredzaamheid.
- Verder zijn drie van de 11 gezinnen op hetzelfde niveau van zelfredzaamheid blijven steken tussen de 1- en 2-meting. Deze gezinnen behoren tot de categorie 'beperkt zelfredzaam'. Tussen de 0- en 1-meting zijn deze gezinnen gegroeid van onvoldoende zelfredzaam tot beperkt zelfredzaam. Bij deze gezinnen is de huidige situatie het hoogst haalbare niveau van zelfredzaamheid. Voor deze gezinnen geldt dat zij langdurig extensieve hulpverlening nodig hebben, hetgeen er op neer komt dat ze waarschijnlijk hun leven lang aandacht en ondersteuning nodig zullen hebben.
- Bij één gezin is de zelfredzaamheid verslechterd. Hier is de moeder vanwege huiselijk geweld gevlucht naar een opvangvoorziening elders in het land.

3.3 Aanpak problematiek

- In het begin hebben de gezinscoaches de meeste tijd besteed aan het oplossen van de praktische problemen van de gezinnen, waarbij ook veel (en snel) progressie is geboekt. In een later stadium is door de gezinscoaches ook aandacht besteed aan de hardnekkige onderliggende problematiek. De onderliggende problematiek is bij alle gezinnen blootgelegd. Bij een deel van de gezinnen lijkt deze onderliggende problematiek inmiddels te zijn aangepakt. De aanpak van acute problemen heeft geleid tot substantiële verbeteringen in de leefsituatie van de gezinnen, hetgeen als hefboom fungeert voor de aanpak van de onderliggende problematiek.
- Bij enkele gezinnen is de onderliggende problematiek wel blootgelegd, maar heeft de aanpak niet geleid tot een oplossing ervan. Met name in gezinnen waarbij de ouders te maken hebben met gedragsproblematiek of geestelijke gezondheidsproblemen heeft nauwelijks een doorbraak plaatsgevonden. Vrijwel alle hulpverleningstrajecten voor deze gedrags- of geestelijke gezondheidsproblemen zijn voortijdig gestaakt. Hierbij vormt vooral het vrijwillige karakter van de psychische hulpverlening een belemmering. Indien ouders niet open staan voor hulpverlening of de onderliggende problematiek simpelweg ontkennen, kunnen zij hiertoe niet worden gedwongen. De vraag is of deze ouders niet een (te) beperkt zelfinzicht hebben, oftewel een gebrek aan erkenning van hun persoonlijke grenzen en beperkingen, die hun dagelijkse activiteiten belemmeren.
- De aanpak van De Ploeg maakt duidelijk dat eerst dient te worden gewerkt aan het oplossen van praktische problemen. Daarna kan aandacht worden besteed aan het blootleggen van de onderliggende problematiek die vervolgens moet worden aangepakt.

3.4 Ten slotte

- Op basis van dit onderzoek kan een drietal categorieën multiprobleemgezinnen worden onderscheiden. Voor de verschillende categorieën (multiprobleem)-gezinnen uit de top van het piramidemodel is een ander vervolg van de aanpak vereist.
 - De onderste categorie wordt gevormd door gezinnen die na afloop van het hulpverleningstraject niet of nauwelijks meer hulp nodig hebben. Hiervoor geldt dat hulpverleners uit de sociale teams periodiek nog wel een oogje in het zeil dienen te houden (categorie waakvlam).
 - De middelste categorie zijn gezinnen die na het hulpverleningstraject nog problemen ervaren op enkele leefgebieden. Met ondersteuning van de gezinscoaches zijn deze gezinnen beperkt zelfredzaam geworden. Ambulante hulpverlening uit de sociale teams blijft echter nodig om te voorkomen dat er opnieuw problemen ontstaan op verschillende leefgebieden (categorie kwetsbaar evenwicht).

- De bovenste categorie bestaat uit gezinnen die ondanks intensieve hulpverlening onvoldoende of beperkt zelfredzaam zijn gebleven. Bij hen blijft permanente ondersteuning vereist (categorie permanente steun).
- Na zes tot negen maanden intensieve hulpverlening van De Ploeg kan worden ingeschat tot welke categorie een gezin behoort en welke vorm van (vervolg)-hulpverlening c.q. begeleiding geëigend is (van permanente begeleiding tot waakvlamfunctie) en door wie dit het beste kan worden uitgevoerd.
- Ten slotte is het de vraag wat er moet gebeuren met de multiprobleemgezinnen waarbij het hulpverleningstraject van De Ploeg voortijdig is afgebroken. Het betreft veelal gezinnen die niet of nauwelijks hulp willen of kunnen accepteren. Bij een deel van de gezinnen lijkt er sprake te zijn van een terugkerend patroon, waarbij ouders alleen op het moment van een crisissituatie in het gezin bereid zijn hulp toe te laten. Zodra de crisis op voor hen belangrijke leefgebieden - vaak financiën en huisvesting - voorbij is onttrekken zij zich weer aan hulpverlening. Hierdoor wordt de onderliggende problematiek niet aangepakt, wordt de zelfredzaamheid niet verbeterd en blijven er risico's bestaan op (herhaling van de) problemen. Gezien deze zorgmijdende houding dient bij deze gezinnen wellicht nog dwingender te worden opgetreden.

BIJLAGE SCORES GEZINNEN

Tabel 1 Ontwikkelingen in problematiek gezinnen op verschillende leefgebieden

Gezin		Leefgebieden ^a									Totalscore zelfredzaamheid ^b
		Onderwijs/werk	Huisvesting	Inkomen	Opvoeding	Geestelijke gezondheid	Lichamelijke gezondheid	Sociaal netwerk	Vrije tijd	Justitiële veiligheid	
2	Nulmeting	2	3	2	4	2	2	2	2	5	2,3
	Eénmeting	3	4	3	4	4	5	5	3	5	3,7
	Tweemeting	4	4	3	4	4	4	4	4	5	3,9
3	Nulmeting	2	2	2	2	3	2	3	2	5	2,3
	Eénmeting	2	2	3	3	2	3	3	3	5	2,6
	Tweemeting	3	4	3	3	3	2	4	3	5	3,1
4	Nulmeting	2	3	2	2	2	1	3	2	3	2,1
	Eénmeting	3	4	3	3	3	4	3	3	3	3,2
	Tweemeting	3	4	3	3	3	3	4	3	3	3,2
5	Nulmeting	1	3	1	2	2	3	2	2	2	1,9
	Eénmeting	2	4	2	3	3	4	3	3	3	2,9
	Tweemeting	3	4	2	3	2	4	4	3	3	2,9
7	Nulmeting	2	3	1	1	4	5	3	3	2	2,2
	Eénmeting	3	4	3	4	4	5	5	3	5	3,7
	Tweemeting	4	4	3	4	5	5	5	4	4	4,0
8	Nulmeting	3	2	1	2	3	3	2	2	3	2,2
	Eénmeting	4	4	2	3	3	4	3	3	4	3,2
	Tweemeting	4	5	4	4	3	3	4	3	4	3,6
9	Nulmeting	2	4	2	3	1	4	3	2	4	2,4
	Eénmeting	3	5	3	4	3	4	4	2	5	3,3
	Tweemeting	4	4	4	4	4	5	4	4	5	4,1
10	Nulmeting	2	4	3	3	4	5	3	2	3	2,9
	Eénmeting	3	5	4	3	4	5	3	3	4	3,5
	Tweemeting	4	5	4	4	5	5	4	4	3	4
12	Nulmeting	3	2	2	4	2	5	2	3	4	2,6
	Eénmeting	4	4	3	5	4	5	2	4	5	3,6
	Tweemeting	4	4	3	5	5	5	4	5	5	4,1
14	Nulmeting	2	4	4	2	2	3	3	2	3	2,6
	Eénmeting	3	5	4	4	3	3	4	4	4	3,6
	Tweemeting	4	4	4	4	5	5	4	4	4	4,1
15	Nulmeting	3	3	2	3	3	4	3	4	4	3,1
	Eénmeting	3	4	2	5	3	4	3	4	4	3,3
	Tweemeting	2	1	3	2	3	4	2	2	2	2,2
Totaal	Nulmeting	2,2	3	2	2,7	2,6	3,5	2,6	2,5	3,3	2,4
	Eénmeting	2,9	4	3	3,7	3,3	4,1	3,3	3,1	4,3	3,3
	Tweemeting	3,4	4	3,2	3,7	3,8	4,1	3,8	3,5	4	3,6

Legenda:

a: 1 = Aanzienlijk probleem, 2= Probleem, 3= Geeft wel wat problemen, 4= Gaat redelijk goed, 5 = Geen enkel probleem

b: 1 = niet zelfredzaam, 2= onvoldoende zelfredzaam, 3= beperkt zelfredzaam, 4= voldoende zelfredzaam, 5 = volledig zelfredzaam

